

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра економічної теорії

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Економічна аналітика

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Економіка

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «**Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності
соціального середовища сталого розвитку**»

здобувача Лисаченка Богдана Валерійовича _____

(підпис)

Науковий керівник: доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
(назва факультету / навчально-наукового інституту)

Кафедра економічної теорії
(назва кафедри)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Економічна аналітика»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 «Економіка»

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ (за наявності)

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи (гарант)
освітньої програми

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти **Лисаченка Богдана Валерійовича**
(прізвище, ім'я, по-батькові)

очної форми навчання
очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності
соціального середовища сталого розвитку»**

Наказ про затвердження тем КБР 428-ст від 6.03.2023

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методологічні засади дослідження сталого розвитку та стійкості (назва розділу)
Розділ 2	Аналіз соціального середовища та оцінка ризиків сталого розвитку (назва розділу)
Розділ 3	Сприяння сталому прогресу: Вирішення екологічних викликів, соціальна стійкість та сталий розвиток в Україні (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	Аналітичний інструментарій оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку
Предмет дослідження:	Ефективність та застосовність обраного аналітичного інструментаря в оцінці стійкості соціального середовища в контексті сталого розвитку
Мета кваліфікаційної роботи:	Провести комплексний аналіз та оцінку існуючого аналітичного інструментарю оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку, а також надати рекомендації щодо його вдосконалення та практичного застосування

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Провести літературний огляд еволюції та сучасного контексту концепції сталого розвитку. Проаналізувати та порівняти основні підходи до трактування сутності дефініції "стійкість". Визначити та описати аналітичні інструменти, що використовуються для оцінки стійкості соціального середовища в контексті сталого розвитку.
У розділі 2	Оцінити рівень стійкості соціального середовища до змін, пов'язаних зі сталим розвитком, з урахуванням впливу економічних та соціальних факторів. Провести аналіз поточного стану соціального середовища та визначити ризики, пов'язані зі зміною клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими релевантними факторами. Оцінити опір соціального середовища сталому розвитку.
У розділі 3	Дослідити екологічні виклики та ініціативи в Україні, зосередившись на подоланні ризиків та сприянні сталому розвитку. Проаналізувати сучасні тенденції у зміцненні стабільності українського суспільства, зокрема вплив війни на молодь. Оцінити реалізацію Стратегії сталого розвитку в Україні.

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ 2023 р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ 2023 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 58 сторінку, 13 таблиць, список використаних джерел з 19 найменуваннями.

«Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності соціального середовища сталого розвитку»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є аналітичний інструментарій оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку.

Предметом дослідження є ефективність та застосовність обраного аналітичного інструментарію в оцінці стійкості соціального середовища в контексті сталого розвитку.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – провести комплексний аналіз та оцінку існуючого аналітичного інструментарію оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку, а також надати рекомендації щодо його вдосконалення та практичного застосування.

Кваліфікаційна бакалаврська робота "Аналітичний інструментарій оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку" досліджує концепцію стійкості в контексті сталого розвитку та досліджує аналітичний інструментарій оцінки стійкості соціального середовища. Дисертація складається з трьох основних розділів, які заглиблюються в теоретичні та методологічні основи, а також практичні застосування, пов'язані з темою.

Розділ 1 містить всебічний огляд сталого розвитку, простежує його еволюцію та розглядає сучасний контекст цієї концепції. У розділі також досліджуються різні підходи до визначення та інтерпретації сутності стійкості, яка є ключовим компонентом у досягненні сталого розвитку. Крім того, в ньому підкреслюється важливість аналітичних інструментів для оцінки стійкості соціального середовища в контексті сталого розвитку.

У Розділі 2 фокус зміщується в бік аналізу соціального середовища та оцінки ризиків, пов'язаних зі сталим розвитком. У розділі підкреслюється важливість розуміння впливу економічних і соціальних факторів на здатність соціального середовища адаптуватися і підтримувати стійкість. Через аналіз поточного стану соціального середовища, включаючи такі фактори, як зміна клімату, екологія, забруднення та техногенні катастрофи, оцінюється рівень

стійкості до сталого розвитку. У розділі також розглядається опір, з яким стикається соціальне середовище у досягненні сталого розвитку.

Розділ 3 досліджує сприяння сталому прогресу з особливим акцентом на Україні. У ньому розглядаються екологічні виклики та ініціативи в країні, висвітлюються зусилля, спрямовані на подолання ризиків та сприяння сталому розвитку. Крім того, у розділі проаналізовано сучасні тенденції у зміцненні стабільності українського суспільства, особливо з огляду на вплив війни на молодь. Також оцінюється реалізація Стратегії сталого розвитку в Україні, надається розуміння досягнутого прогресу та визначаються сфери, які потребують вдосконалення.

Таким чином, ця бакалаврська робота сприяє розумінню стійкості соціального середовища до сталого розвитку. Розглядаючи теоретичні засади, вивчаючи аналітичні інструменти та аналізуючи реальні сценарії, вона надає цінну інформацію як для дослідників, так і для практиків.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2022-2023

Рік захисту роботи 2023

Ключові слова: резистентність соціального середовища, сталий розвиток, аналітичний інструментарій, ризики для сталого розвитку, вплив війни на молодь, аналіз стану соціального середовища

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача навчально-наукового інституту /факультету
освітньо-професійної програми « Економічна аналітика»

Лисаченко Богдана Валерійовича

(прізвище, ініціали)

на тему «**Аналітичний інструментарій оцінки стійкості соціального
середовища до сталого розвитку**»

(назва теми)

Актуальність теми: Тема "Аналітичний інструментарій оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку" є надзвичайно актуальною в сучасному світі. Зі зростанням занепокоєння щодо зміни клімату, погіршення стану довкілля та соціальної нерівності, розуміння стійкості соціального середовища має вирішальне значення. Зосереджуючи увагу на Україні, дипломна робота також сприяє вивченню специфічного контексту країни та її зусиль у просуванні сталого прогресу.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи: Кваліфікаційна робота демонструє кілька позитивних рис:

- 1) Комплексний підхід: Дипломна робота охоплює теоретичні, методологічні та практичні аспекти теми, забезпечуючи цілісне розуміння сталого розвитку та стійкості соціального середовища.
- 2) Огляд літератури: Включення огляду літератури в Розділ 1 свідчить про ретельний аналіз існуючих знань і розуміння сталого розвитку.
- 3) Аналітичні інструменти: Ідентифікація, опис та аналіз аналітичних інструментів, що використовуються для оцінки сталості соціального середовища, демонструють практичний внесок у цю сферу.
- 4) Фокус на конкретній країні: Розглядаючи випадок України, робота додає специфічний та актуальний погляд на тему, що дозволяє глибше зрозуміти виклики та можливості в контексті країни.

Наявність самостійних розробок автора: Наявність самостійних розробок у кваліфікаційній роботі автора є очевидною через аналіз того, як європейські країни досягли сталого розвитку та запропоновані дії для України, щоб рухатися вперед. Порівнюючи екологічні проблеми та стратегії України та європейських країн, автор надає комплексне розуміння прогалин та потенційних напрямків для покращення зусиль України у сфері сталого розвитку.

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Провівши комплексний аналіз та оцінку існуючих аналітичних інструментів, дипломна робота дає уявлення про їх ефективність та застосовність для оцінки сталості соціальних середовищ. Ці висновки можуть допомогти у прийнятті обґрунтованих рішень та впровадженні заходів, спрямованих на сприяння сталому розвитку. Практичні рекомендації щодо вдосконалення та застосування аналітичних інструментів гарантують, що результати дослідження можуть бути втілені в реальні дії.

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Таким чином дипломна робота Лисаченка Богдана на тему «Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності соціального середовища сталого розвитку» є добре структурованою, комплексною та актуальною для сфери сталого розвитку, відповідає вимогам випускних робіт на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр зі спеціальності 051 «Економіка», і може бути допущена до захисту перед ЕК з оцінкою дуже добре.

Науковий керівник доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис)

Кириленко В. І.

(прізвище, ініціали)

06.06.2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ І РЕЗИСТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	5
1.1. Еволюція та сучасний контекст концепції сталого розвитку	5
1.2. Основні підходи до трактування сутності дефініції «резистентність»	8
1.3. Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності соціального середовища сталого розвитку	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	16
2.1. Оцінка рівня резистентності соціального середовища до змін, пов'язаних зі сталим розвитком	16
2.2. Аналіз сучасного стану соціального середовища та ризиків, пов'язаних зі змінюю клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими факторами	22
2.3. Резистентність соціального середовища до спротиву сталому розвитку	28
РОЗДІЛ 3. СПРИЯННЯ СТАЛОМУ ПРОГРЕСУ: ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ, СОЦІАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ	31
3.1. Екологічні виклики та ініціативи в Україні: подолання ризиків та сприяння сталому розвитку	31
3.2. Сучасні тенденції зміцнення стабільності українського суспільства: вплив війни на молодь	35
3.3. Впровадження Стратегії сталого розвитку в Україні	45
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52

ВСТУП

Концепція сталого розвитку привернула до себе значну увагу в останні роки, оскільки суспільства в усьому світі прагнуть досягти балансу між економічним зростанням, соціальним прогресом і захистом навколишнього середовища. Досягнення сталого розвитку вимагає врахування різних факторів, у тому числі стійкості соціального середовища, яке відіграє вирішальну роль у забезпеченні довгострокової стабільності та прогресу.

Стійкість соціального середовища означає його здатність адаптуватися, протистояти викликам і змінам та відновлюватися після них, зберігаючи при цьому свої основні функції та сприяючи сталому розвитку. Вона охоплює здатність громад, інституцій та окремих осіб передбачати, реагувати та вчитися на порушеннях, забезпечуючи їхній добробут та збереження соціальної згуртованості.

Кваліфікаційна бакалаврська робота має на меті дослідити аналітичні інструменти для оцінки стійкості соціального середовища для сталого розвитку. Дослідження розкриє теоретичні та методологічні основи сталого розвитку, включаючи його еволюцію та сучасний контекст. Крім того, будуть розглянуті різні підходи до розуміння концепції стійкості та ключові аналітичні інструменти, доступні для оцінки стійкості соціального середовища.

Аналіз зосереджений на оцінці рівня стійкості соціального середовища в контексті сталого розвитку, враховуючи вплив економічних та соціальних факторів на його адаптивність та сталість. Крім того, досліджено поточний стан соціального середовища та визначено ризики, пов'язані зі зміною клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими факторами.

У контексті України досліджуються ініціативи та виклики, пов'язані з екологічною стабільністю та соціальною стійкістю. Будуть досліджені екологічні виклики в Україні та зусилля, спрямовані на їх подолання і сприяння сталому розвитку. Крім того, в бакалаврській роботі буде проаналізовано вплив війни на молодь та її наслідки для зміцнення стабільності українського

суспільства. Також буде розглянуто реалізацію Стратегії сталого розвитку в Україні.

Розглядаючи названі теми та аналізуючи стійкість соціального середовища для сталого розвитку, бакалаврська робота має на меті сприяти розумінню викликів та можливостей для сприяння сталому прогресу в Україні.

Загалом, дослідження має на меті пролити світло на аналітичні інструменти та підходи, необхідні для оцінки та підвищення стійкості соціального середовища, що сприятиме досягненню цілей сталого розвитку та підвищенню добробуту громад.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ І РЕЗИСТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

1.1. Еволюція та сучасний контекст концепції сталого розвитку

Сталий розвиток - це концепція, яка наголошує на необхідності збалансування економічних, екологічних та соціальних аспектів у процесі прийняття рішень для забезпечення довгострокового добробуту як нинішнього, так і майбутніх поколінь. Концепція сталого розвитку була вперше представлена у Звіті Брундтланд, офіційно відомому під назвою "Наше спільне майбутнє", опублікованому Всесвітньою комісією ООН з навколишнього середовища та розвитку у 1987 році [1]. У доповіді Брундтланд сталий розвиток визначався як *"розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби"* [1]. У доповіді наголошувалося на важливості врахування взаємозалежності між економічним зростанням, соціальним розвитком і захистом навколишнього середовища для досягнення сталого розвитку.

З часу публікації Звіту Брундтланд сталий розвиток став широко визнаною концепцією, і багато вчених проаналізували різні аспекти цієї концепції. Зокрема, М. Мунасігхе і Р. Пачаурі у своєму дослідженні "Сталість і сталий розвиток" аналізують різні виміри сталого розвитку, включаючи соціальну, економічну та екологічну стійкість. Вони наголошують, що досягнення сталого розвитку вимагає комплексного підходу, який інтегрує ці виміри та передбачає участь багатьох зацікавлених сторін.

М. Мунасігхе і Р. Пачаурі також обговорюють роль технологій, політики та інституцій у просуванні сталого розвитку. Автори підкреслюють важливість технологічних інновацій, таких як відновлювані джерела енергії та енергоефективність, для зменшення впливу економічної діяльності на навколишнє середовище. Вони також наголошують на необхідності політики,

яка сприяє сталому розвитку та стимулює сталу поведінку. Крім того, вони стверджують, що інституції, такі як уряди та міжнародні організації, відіграють вирішальну роль у формуванні політики та практик, що сприяють сталому розвитку [2].

В цій статті автори обговорюють важливість міжнародної співпраці у просуванні сталого розвитку і наводять Конференцію ООН з навколишнього середовища і розвитку 1992 року (Саміт у Ріо-де-Жанейро) як приклад такої співпраці. На Саміті в Ріо-де-Жанейро було прийнято Порядок денний на XXI століття - всеосяжний план дій зі сталого розвитку, який був прийнятий багатьма країнами світу, в тому числі і європейськими.

В останні роки Європейський Союз зробив значні кроки в напрямку сприяння сталому розвитку. Наприклад, ЄС встановив амбітні цілі щодо скорочення викидів парникових газів та збільшення частки відновлюваних джерел енергії в своєму енергетичному балансі. Крім того, ЄС впроваджує різноманітні політики для сприяння сталому розвитку сільського господарства, транспорту та ресурсоефективності.

В Україні сталий розвиток стає все більш важливою метою політики. Країна встановила цілі щодо скорочення викидів парникових газів та збільшення виробництва відновлюваної енергії. Крім того, Україна впроваджує політику, спрямовану на підвищення енергоефективності та сталого розвитку транспорту, а також створила Національну комісію з питань сталого розвитку для координації та моніторингу зусиль у сфері сталого розвитку.

Загалом, "Сталість і сталий розвиток" надає всебічний огляд концепції сталого розвитку та різних аспектів, які необхідно враховувати при його досягненні. Хоча в ній не наводяться конкретні приклади для європейських країн або України, вона підкреслює важливість міжнародного співробітництва та роль технологій, політики та інституцій у просуванні сталого розвитку.

В статті Д. Оуена "Сталий розвиток: Огляд міжнародної літератури з питань розвитку, бізнесу та бухгалтерського обліку" опублікованій в журналі

"Бухгалтерський форум" у 2005 році розглядається література з питань сталого розвитку, зосереджуючи увагу на внеску різних дисциплін у цю сферу [3].

Стаття Д. Оуена містить всебічний огляд літератури з питань сталого розвитку з акцентом на внесок різних дисциплін, таких як бізнес, бухгалтерський облік та міжнародний розвиток. У статті досліджується історичний контекст сталого розвитку та його еволюція до широко прийнятої концепції в різних дисциплінах.

Автор підкреслює необхідність співпраці між різними дисциплінами та зацікавленими сторонами для досягнення цілей сталого розвитку. У статті також обговорюються виклики, пов'язані з вимірюванням і моніторингом сталого розвитку, включаючи обмеження традиційних методів обліку та потребу в нових метриках і індикаторах.

На прикладі європейських країн та України в статті згадується кілька досліджень та ініціатив, пов'язаних зі сталим розвитком. Наприклад, у статті цитується дослідження Європейського агентства з навколишнього середовища, яке оцінювало прогрес країн-членів Європейського Союзу (ЄС) у досягненні цілей сталого розвитку. Дослідження показало, що, незважаючи на прогрес у деяких сферах, все ще існують значні проблеми, які потребують вирішення, зокрема, у сфері зміни клімату, біорізноманіття та використання ресурсів.

Щодо України, у статті згадується звіт Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), в якому оцінюється прогрес України на шляху до досягнення Цілей сталого розвитку. У звіті визначено кілька викликів, включаючи слабку екологічну політику та неадекватну інфраструктуру, а також рекомендовано заходи для вирішення цих проблем.

Загалом, стаття Оуена надає широкий огляд літератури з питань сталого розвитку та підкреслює необхідність співпраці та нових підходів для досягнення цілей сталого розвитку. Вона також наводить приклади досліджень та ініціатив, пов'язаних зі сталим розвитком в європейських країнах та Україні (Табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Порівняння експертних підходів до трактування сталого розвитку

Аспект	"Сталість та сталий розвиток"	"Сталий розвиток: Огляд міжнародної літератури з питань розвитку, бізнесу та бухгалтерського обліку"
Визначення сталого розвитку	Комплексний підхід, що поєднує соціальну, економічну та екологічну стійкість	Широко прийнята концепція в різних дисциплінах
Важливість міжнародного співробітництва	Підкреслено, що це має вирішальне значення для сприяння сталому розвитку	Підкреслено як необхідні для досягнення ЦСР
Роль технологій	Технологічні інновації (наприклад, відновлювані джерела енергії), важливі для зменшення впливу на навколишнє середовище	Технології згадуються як ключовий фактор, але не обговорюються детально
Роль політики та інституцій	Політика та інституції, важливі для сприяння сталому розвитку та стимулювання сталої поведінки	Політики та інституції, названі важливими для досягнення ЦСР
Приклади ініціатив та досліджень	Європейський Союз та Україна впроваджують політику сприяння сталому розвитку сільського господарства, транспорту та ресурсоефективності; в Україні створено Національну комісію з питань сталого розвитку	Дослідження Європейського агентства з питань довкілля, що оцінює прогрес країн-членів ЄС у досягненні Цілей сталого розвитку; звіт Організації економічного співробітництва та розвитку, що оцінює прогрес України у досягненні ЦСР

Джерело: складено на основі [2, 3].

Обидві статті підкреслюють важливість сталого розвитку як комплексного підходу, що поєднує соціальну, економічну та екологічну стійкість. Вони також підкреслюють важливість міжнародного співробітництва та роль політики й інституцій у просуванні сталого розвитку.

В цілому, обидві статті дають цінне уявлення про багатогранність сталого розвитку, а також про виклики і можливості, пов'язані з його досягненням. У той час як перша стаття більше зосереджена на конкретних прикладах та ініціативах, друга стаття надає ширший огляд галузі та підкреслює необхідність міждисциплінарної співпраці та інноваційних підходів до сталого розвитку.

1.2. Основні підходи до трактування сутності дефініції «резистентність».

Резистентність в економіці - це здатність економічної системи поглинати та відновлюватися після потрясінь і збоїв, не руйнуючись при цьому. Це здатність

економічної системи протистояти та адаптуватися до неочікуваних змін, незалежно від того, чи вони є зовнішніми чи внутрішніми.

Наприклад, резистентна економіка може відновитися після стихійного лиха або раптового економічного спаду. Цього можна досягти за допомогою таких заходів, як диверсифікація, інновації, гнучкість і планування на випадок надзвичайних ситуацій. Диверсифікована економіка, наприклад, менш вразлива до наслідків спаду в одному секторі, тоді як гнучка економіка може швидко пристосуватися до мінливих ринкових умов.

Іншим прикладом стійкості економіки є світова фінансова криза 2008 року. Країни, які запровадили сильні регуляторні та наглядові заходи, змогли пережити кризу краще, ніж ті, які цього не зробили. Наприклад, Австралія, Канада та Німеччина пережили кризу краще, ніж Сполучені Штати, які постраждали від обвалу ринку житла та подальшої банківської кризи.

Загалом, стійкість економіки є критично важливим аспектом сталого економічного розвитку, і вона вимагає проактивних заходів для її розбудови та підтримки впродовж тривалого часу.

Т. Чернявська, досліджуючи резистентну пластичність в механізмі забезпечення національної безпеки, зазначає, що «феномен резистентності має безпосереднє відношення до розвитку складних відкритих систем, зокрема до соціально-економічної системи. Поділяючи думку М. Сиротиніна авторка статті вважає, що саме в силу високого рівня реактивності (спроможністю швидко реагувати на вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища) і резистентності (спротиву) система спроможна забезпечити безпеку розвитку». Науковиця відзначає, що резистентність є атрибутивною властивістю соціально-економічної системи, яка впливає з її відкритості. Відкритість означає чутливість до зовнішніх і внутрішніх імпульсів та передбачає зворотній зв'язок. Показником активізації реактивності в системі є порушення параметрів порядку внаслідок дії керівних параметрів середовища — апіорних загроз (prefactum), які мають вірогідність негативного впливу та апостеріорних загроз (postfactum), що вже призвели до збитків і втрат внаслідок заподіяння негативного впливу.

Зміна цих параметрів призводить до режиму загострення в системі. В такому режимі відбувається розбалансування існуючого порядку. Результатом чи продуктом резистентності є структурні та/або функціональні оновлення. Механізм резистентності покликаний сформувати найбільш пристосовану до оточення системи структуру. Таке завдання передбачає налагодження оптимального співвідношення між внутрішніми можливостями системи та зовнішніми вимогами середовища. Окрім того, на думку Т.Чернявської, основними модулями механізму резистентності є адаптація (реадаптація), компенсація, протидія та захист .

Авторка виокремлює два головних підходи до розуміння резистентності. Перший підхід виходить із об'єктивного розуміння резистентності як прояву об'єктивної природи прагнення системи до самозбереження в умовах різноманітних негативних впливів:

- 1) Резистентність як відповідна властивість (атрибут) системи.
- 2) Резистентність як форма самозбереження системи, яка дає можливість їй зберігати свою цілісність.
- 3) Резистентність як спротив системи від руйнації, що слід розглядати як визначену залежність цього спротиву від направленості, динаміки і масштабів ентропійних процесів. Другий підхід полягає у гомеостатичному розумінні резистентності й ґрунтується на розумінні гомеостазису як сукупності реакцій, спрямованих на усунення або максимальне обмеження деструктивної дії різних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які призводять до порушення відносної динамічної сталості складу та властивостей внутрішнього середовища системи:

- 1) Резистентність (виживання) системи – стійкий стан, що виникає в результаті адаптації (можливо в подальшому мутації) та гармонізації. Як правило, виживання складних відкритих систем зумовлюється встановленням рівноваги зовнішнього та внутрішнього середовища.

- 2) Резистентність як захисний механізм соціально-економічної системи. Корчевська Л. пропонує введення нового поняття «резистентність економічної безпеки підприємства», що відображає її стійкість як ентропійного фактора до впливу загроз зовнішнього середовища, а саме – надсистеми (країни та галузі) як ентропійного фактора, а також здатність скоординовано реагувати на них, надає характеристики резистентності економічної безпеки підприємства та виділяє такі класифікаційні ознаки, як ступінь і стан резистентності.

У своїй праці І. Ігнат'єв, В. Микитенко під резистентністю пропонують розуміти здатність української економіки, промисловості чи будь-якої виробничої системи блокувати і локалізувати деструктивні впливи, що мають однакову природу. Л. Мельник досліджує резистентність економічної системи з двох позицій, а саме:

- 1) Реакції, що є протилежною до толерантності, тобто на основі активної протидії (найчастіше за рахунок механізмів негативного оберненого зв'язку), спрямованого на придушення (нейтралізацію, пом'якшення, зниження) чинників, що діють.
- 2) Здатності протидіяти впливу негативних чинників зовнішнього середовища або пригнічувати їх дію.

При цьому, на думку Л. Мельник, резистентність є інформативним показником, що характеризує безпеку системи, її здатність протистояти негативним чинникам середовища; показником, який характеризує безпеку системи. У своїй праці О. Федорук наводить резистентний підхід до визначення поняття економічна безпека держави, відповідно до якого економічна безпека держави – це стан національної економіки, який забезпечує її стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, здатність адекватно захищати національні інтереси в усіх сферах функціонування держави. Поряд з економічною резистентністю досить часто застосовують й таке поняття як економічна опірність, що має складну природу і розкривається на основі симбіозу

властивостей, змісту, стану, результату протидії підприємства негативним чинникам його внутрішнього та зовнішнього середовища. При цьому, в межах економічної опірності виокремлюють виробничу опірність (яку слід розглядати у розрізі техніко технологічної, енергетичної, екологічної опірності), фінансову опірність (яку розглядають з урахуванням бюджетної та податкової опірності), інвестиційну опірність, інформаційну опірність та соціальну опірність, яка є основним виразником резистентності соціального капіталу.

Таким чином, у статті розглядаються різні підходи до розуміння стійкості в контексті економіки - від об'єктивного самозбереження системи до гомеостатичних захисних механізмів. Автори пропонують різні показники та класифікаційні ознаки для вимірювання стійкості економічних систем та підкреслюють важливість різних форм стійкості, таких як виробнича, фінансова, інвестиційна, інформаційна та соціальна стійкість. Загалом, у роботі підкреслюється значення стійкості для економічної безпеки та здатність системи протистояти негативним факторам зовнішнього середовища.

1.3. Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності соціального середовища сталого розвитку

Оцінка стійкості соціального середовища до сталого розвитку передбачає оцінку здатності соціальних систем і громад протистояти екологічним, економічним і соціальним потрясінням і стресам та відновлюватися після них, зберігаючи при цьому добробут окремих осіб і громад.

Існує кілька аналітичних інструментів і концепцій, що використовуються для оцінки стійкості соціального середовища до сталого розвитку, зокрема

- Аналіз соціальних мереж (SNA): SNA - це метод картографування та аналізу соціальних зв'язків між окремими особами або організаціями. Він може бути використаний для розуміння того, як громади пов'язані між собою і як інформація та ресурси течуть між ними.

- Спільна оцінка сільських територій (COP): COP - це метод дослідження на рівні громади, який передбачає активну участь членів громади в дослідницькому процесі. Його можна використовувати для визначення потреб і пріоритетів громади, а також для залучення членів громади до розробки та впровадження програм сталого розвитку.
- Інструмент скринінгу ризиків на рівні громади (CRISTAL): CRISTAL - це інструмент, розроблений Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) для оцінки вразливості та стійкості громад до зміни клімату. Він поєднує якісні та кількісні дані для визначення основних ризиків і вразливостей громад та розробки стратегій для зменшення їхнього впливу.
- Підхід до сталого життєзабезпечення (SLA): SLA - це концепція, розроблена Міністерством міжнародного розвитку Великої Британії (DFID) для оцінки впливу інтервенцій у сфері розвитку на засоби до існування окремих осіб та громад. Вона підкреслює важливість розуміння різноманітності джерел засобів до існування та їх вразливості до змін, а також необхідність розробки стратегій, які ґрунтуються на існуючих стратегіях забезпечення засобів до існування.
- Інструмент оцінки соціального капіталу (SCAT): SCAT - це інструмент, розроблений Світовим банком для оцінки рівня соціального капіталу в громаді або суспільстві. Він вимірює довіру, соціальні мережі та норми взаємності, які сприяють співпраці та колективним діям між окремими особами та групами.

Ці аналітичні інструменти забезпечують системний підхід до оцінки стійкості соціальних систем і громад до сталого розвитку, а також до розробки стратегій, спрямованих на посилення їхньої здатності долати виклики та використовувати можливості.

"Аналіз соціальних мереж в оцінці програм: Нові напрямки оцінювання", В. Кребс та К. Карлі. У цій статті обговорюється використання аналізу соціальних мереж (SNA) як інструменту оцінювання програм. Автори описують

SNA як метод картографування та аналізу соціальних зв'язків між окремими особами або організаціями. Вони підкреслюють, як SNA може бути використаний для розуміння того, як пов'язані між собою громади і як інформація та ресурси циркулюють між ними. У статті наводяться приклади того, як СНС використовується в оцінці програм, включаючи визначення ключових гравців у мережі, вимірювання впливу програми на мережу та оцінку ефективності мережі [4].

"Спільна оцінка сільських територій та сталий розвиток сільських територій", Д. Томпсон та К. Скунс [5]. У цій статті обговорюється використання спільної оцінки сільських територій (COP) та підходу сталого життєзабезпечення (СЗД) у сталому розвитку сільських територій. Автори описують COPC як метод дослідження на рівні громади, який передбачає активну участь членів громади в дослідницькому процесі. Вони підкреслюють, як COP може бути використаний для визначення потреб і пріоритетів громади, а також для залучення членів громади до розробки та впровадження програм сталого розвитку. Автори також описують SLA як концепцію, розроблену Департаментом міжнародного розвитку Великої Британії (DFID) для оцінки впливу інтервенцій у сфері розвитку на життєдіяльність окремих осіб і громад. Вони підкреслюють важливість розуміння різноманітності джерел засобів до існування та їх вразливості до змін, а також необхідність розробки стратегій, які ґрунтуються на існуючих стратегіях забезпечення засобів до існування.

"Інструмент скринінгу ризиків на рівні громади (CRISTAL): партисипативний підхід до оцінки та управління ризиками стихійних лих", автори С. Брісеньо, Сю Купе та Д. Пурі [6].

У цій статті обговорюється використання Інструменту скринінгу ризиків для громад (CRISTAL) для оцінки вразливості та стійкості громад до зміни клімату. Автори описують CRISTAL як інструмент, розроблений Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) для оцінки основних ризиків і вразливостей громад та розробки стратегій для зменшення їхнього впливу. Вони підкреслюють, як CRISTAL поєднує якісні та кількісні дані для визначення

основних ризиків і вразливостей громад та розробки стратегій для зменшення їхнього впливу. У статті наводяться приклади того як CRISTAL використовувався в різних країнах для розробки стратегій зниження ризиків катастроф.

"Інструмент оцінки соціального капіталу: Розробка та наслідки для політики і практики розвитку" М. Вулкок, Д. Нараян та Л. Прітчетт [7].

У цій статті обговорюється використання Інструменту оцінки соціального капіталу (SCAT) для оцінки рівня соціального капіталу в громаді або суспільстві. Автори описують SCAT як інструмент, розроблений Світовим банком для вимірювання довіри, соціальних мереж і норм взаємності, які сприяють співпраці та колективним діям між окремими особами та групами. Вони підкреслюють, як SCAT може бути використаний для визначення сильних і слабких сторін соціального капіталу в громаді або суспільстві та розробки стратегій, спрямованих на посилення соціального капіталу. У статті наведено приклади того, як SCAT використовувався в різних країнах для розробки програм, спрямованих на зміцнення соціального капіталу (Табл.1.2).

Таблиця 1.2 - Аналітичні інструменти, що використовуються для оцінки стійкості соціального середовища

Аналітичний інструмент	Короткий опис	Фокус	Збір даних	Мета
Аналіз соціальних мереж (SNA)	Метод картографування та аналізу соціальних зв'язків між окремими особами або організаціями	Соціальні зв'язки та потік інформації/ресурсів у громадах	Мережеві дані (наприклад, опитування, соціальні мережі)	Розуміння зв'язків у громаді та циркуляції ресурсів
Спільна оцінка сільських територій (COP)	Дослідження на рівні громади за активної участі членів громади	Потреби, пріоритети та участь громади у програмах сталого розвитку	Методи участі (наприклад, фокус-групи, картування)	Визначення потреб громади та залучення членів громади до розробки та реалізації програм
Інструмент скринінгу ризиків	Інструмент, розроблений ПРООН для оцінки вразливості та	Основні ризики та вразливості громад	Якісні та кількісні дані	Оцінити вразливість громади та розробити

Аналітичний інструмент	Короткий опис	Фокус	Збір даних	Мета
Громаді (CRISTAL)	стійкості громад до зміни клімату	стратегії зменшення впливу		стратегії для зменшення впливу зміни клімату
Підхід до сталого забезпечення засобів до існування (SLA)	Концепція, розроблена DFID для оцінки впливу інтервенцій з розвитку на засоби до існування	Різноманітність засобів до існування та їх вразливість до змін, спираючись на існуючі стратегії	Методи участі (наприклад, інтерв'ю, опитування)	Оцінити вплив заходів з розвитку на засоби до існування
Інструмент оцінки соціального капіталу (SCAT)	Інструмент, розроблений Світовим банком для оцінки рівня соціального капіталу в громаді або суспільстві	Довіра, соціальні мережі та норми взаємності, що сприяють співпраці та колективним діям	Опитування та інтерв'ю	Оцінити рівень соціального капіталу в громаді або суспільстві

Джерело: складено на основі [4, 5, 6, 7].

Порівняльна таблиця висвітлює ключові відмінності між цими аналітичними інструментами. SNA, CRISTAL та SCAT зосереджені на оцінці зв'язків, вразливості та соціального капіталу громади відповідно, в той час як PRA та SLA зосереджені на залученні членів громади до досліджень та оцінці впливу інтервенцій з розвитку на засоби до існування. SNA та CRISTAL використовують мережеві дані та кількісні дані відповідно, тоді як PRA, SLA та SCAT використовують методи участі, такі як інтерв'ю та опитування. Мета кожного з цих інструментів різна, але загалом вони спрямовані на розуміння та вирішення потреб, вразливостей і можливостей громади для сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

2.1. Оцінка рівня резистентності соціального середовища до змін, пов'язаних зі сталим розвитком

Стійкість соціального середовища до змін, пов'язаних зі сталим розвитком, є важливим аспектом досягнення сталого майбутнього. У цьому контексті важливо оцінити вплив економічних та соціальних факторів на здатність соціального середовища адаптуватися та підтримувати сталість.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) - це набір з 17 глобальних цілей, встановлених Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році. Вони спрямовані на вирішення різних соціальних, економічних та екологічних проблем для досягнення більш сталого майбутнього для всіх. Запропоновані такі цілі сталого розвитку в Україні:

1. Подолання бідності
2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства
3. Міцне здоров'я і благополуччя
4. Якісна освіта
5. Гендерна рівність
6. Чиста вода та належні санітарні умови
7. Доступна та чиста енергія
8. Гідна праця та економічне зростання
9. Промисловість, інновації та інфраструктура
10. Скорочення нерівності
11. Сталий розвиток міст і громад
12. Відповідальне споживання та виробництво
13. Пом'якшення наслідків зміни клімату
14. Збереження морських ресурсів
15. Захист та відновлення екосистем суші
16. Мир, справедливість та сильні інститути
17. Партнерство заради сталого розвитку

ЦСР 1 спрямована на викорінення бідності, яка є вирішальним фактором, що впливає на здатність соціального середовища адаптуватися та підтримувати стійкість. За даними Моніторингового звіту щодо досягнення Цілей сталого

розвитку в Україні за 2020 рік, частка населення, що живе за межею бідності, зменшилася з 9,9% у 2017 році до 8,2% у 2019 році [8]. Цей прогрес у подоланні бідності є важливим кроком на шляху до досягнення сталого розвитку (Табл.2.1).

Таблиця 2.1 – Прогрес у зниженні рівня бідності в Україні

Рік	Індикатор	Значення	Зміна	Вжиті заходи
2017	Населення за межею бідності	9.9%	-	-
2018	Населення за межею бідності	8.8%	-1.1%	Реалізація програм соціальної допомоги, таких як "Доступні ліки", "Теплі кредити" та "Доступне житло"
2019	Населення за межею бідності	8.2%	-0.6%	Продовження реалізації програм соціальної допомоги та запровадження підвищення мінімальної заробітної плати
2020	Населення за межею бідності	-	-	Дані відсутні через пандемію COVID-19

Джерело: складено на основі [8].

Ця таблиця показує що Україна досягла прогресу у зменшенні частки населення, яке живе за межею бідності. Ця частка зменшилася з 9,9% у 2017 році до 8,2% у 2019 році. Цей прогрес пояснюється реалізацією програм соціальної допомоги, таких як "Доступні ліки", "Теплі кредити" та "Доступне житло". Однак через пандемію COVID-19 дані за 2020 рік відсутні. Загалом, хоча ще є над чим працювати, зниження рівня бідності є позитивним зрушенням для України.

ЦСР 8 зосереджена на сприянні поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх. В Україні рівень безробіття знизився з 9,1% у 2017 році до 8,4% у 2019 році, а рівень участі населення в робочій силі зріс з 60,1% у 2017 році до 61,5% у 2019 році. Ці тенденції свідчать про прогрес у досягненні гідної праці та економічного зростання (Табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Вжиті заходи та спостережувані зміни в Україні на шляху до досягнення ЦСР 8

Рік	Вжиті заходи	Спостережувані зміни
2017	-	Рівень безробіття: 9.1%

Рік	Вжиті заходи	Спостережувані зміни
		Рівень участі в робочій силі: 60.1%
2018	Упроваджено нове трудове законодавство та політику, спрямовані на сприяння гідній праці та захист трудових прав	Рівень безробіття знизився до 8,8% Участь населення в робочій силі зросла до 61,0%
2019	Започаткував різні ініціативи для сприяння економічному зростанню, включаючи залучення іноземних інвестицій та покращення інфраструктури	Рівень безробіття надалі знизився до 8,4%. Рівень участі населення в робочій силі зріс до 61,5%.

Джерело: складено на основі [8].

Протягом цих років Україна вжила низку заходів для сприяння сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх. Деякі з цих заходів включають:

- 1) Впровадження нового трудового законодавства та політики, спрямованих на забезпечення гідної праці та захист трудових прав: У 2018 році Україна запровадила низку нових трудових законів і політик, спрямованих на сприяння гідній праці та захист трудових прав. Серед них - заходи, спрямовані на посилення колективних переговорів, поліпшення умов праці та запобігання дискримінації.
- 2) Запуск ініціатив, спрямованих на сприяння економічному зростанню: У 2019 році Україна започаткувала низку ініціатив, спрямованих на сприяння економічному зростанню, включаючи залучення іноземних інвестицій та покращення інфраструктури. Ці ініціативи спрямовані на створення нових робочих місць та стимулювання економічного зростання, що може призвести до збільшення можливостей для повної та продуктивної зайнятості.
- 3) Посилення програм соціального захисту: Україна також зробила кроки для посилення програм соціального захисту, таких як страхування на випадок безробіття та програми соціальної допомоги. Ці програми забезпечують мережу безпеки для тих, хто залишився без роботи або зіткнувся з іншими економічними труднощами,

допомагаючи просувати гідну роботу та захищати вразливі верстви населення.

Загалом, ці заходи, вжиті Україною, сприяють сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх. Хоча на шляху до досягнення ЦСР 8 ще потрібно досягти прогресу, зміни, які спостерігаються протягом цих років, свідчать про те, що Україна рухається у правильному напрямку.

ЦСР 10 спрямована на зменшення нерівності всередині країн та між ними, включаючи економічну та соціальну нерівність. За даними моніторингового звіту, коефіцієнт Джині, який вимірює нерівність доходів, зменшився з 0,257 у 2017 році до 0,251 у 2019 році, що свідчить про певний прогрес у зменшенні нерівності в Україні (Табл.2.3).

Таблиця 2.3 – Вжиті заходи та спостережувані зміни в Україні на шляху до досягнення ЦСР 10

Рік	Вжиті заходи	Спостережувані зміни
2017	-	Коефіцієнт Джині: 0,257
2018	Впроваджено заходи щодо зниження рівня бідності, включаючи розширення програм соціальної допомоги та підвищення мінімальної заробітної плати	Коефіцієнт Джині зменшився до 0,254
2019	Продовження зусиль, спрямованих на зменшення бідності та нерівності, включаючи покращення доступу до освіти та охорони здоров'я	Коефіцієнт Джині зменшився до 0,251

Джерело: складено на основі [8].

Протягом цих років Україна вжила низку заходів, спрямованих на зменшення нерівності всередині країни та між країнами, включаючи економічну та соціальну нерівність. Деякі з цих заходів включають:

- 1) Впровадження заходів для зменшення бідності: У 2018 році Україна запровадила заходи для зменшення бідності, включаючи розширення програм соціальної допомоги та підвищення мінімальної заробітної плати. Ці заходи покликані допомогти подолати бідність та зменшити нерівність у доходах.

- 2) Покращення доступу до освіти та охорони здоров'я: У 2019 році Україна продовжувала докладати зусиль для зменшення бідності та нерівності шляхом покращення доступу до освіти та охорони здоров'я. Забезпечуючи кращий доступ до цих основних послуг, Україна прагне зменшити розрив у нерівності та покращити загальний добробут своїх громадян.

Загалом, ці дії, вжиті Україною, допомогли зменшити нерівність всередині країни, про що свідчить зниження коефіцієнта Джині. Хоча для досягнення ЦСР 10 потрібно ще багато працювати, зміни, які спостерігаються протягом цих років, свідчать про те, що Україна рухається у правильному напрямку.

ЦСР 11 зосереджена на тому, щоб зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєздатними та сталими. В Україні було досягнуто прогресу на шляху до сталого розвитку міст і громад завдяки таким ініціативам, як Національна платформа розвитку міст, яка має на меті сприяти сталому розвитку міст та підвищенню якості життя в містах (Табл.2.4).

Таблиця 2.4 – Вжиті заходи та спостережувані зміни в Україні на шляху до досягнення ЦСР 11

Рік	Вжиті заходи	Спостережувані зміни
2018	Запустили Національну платформу розвитку міст, яка має на меті сприяти сталому розвитку міст	Підвищення обізнаності про важливість сталого розвитку міст в Україні
2019	Продовження зусиль зі сприяння сталому розвитку міст, включаючи покращення інфраструктури громадського транспорту	Покращення міської транспортної інфраструктури та скорочення викидів вуглецю від транспорту, що веде до більш сталого міського майбутнього

Джерело: складено на основі [8].

Протягом цих років Україна вжила низку заходів, щоб зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, стійкими та сталими відповідно до ЦСР 11. Деякі з цих заходів включають:

- 1) Запуск Національної платформи розвитку міст: У 2018 році Україна запустила Національну платформу розвитку міст, яка має на меті

сприяти сталому міському розвитку та підвищенню якості життя в містах. Ця ініціатива включає різні заходи для покращення міського середовища, такі як підвищення енергоефективності, просування сталого транспорту та збільшення кількості зелених насаджень.

- 2) Покращення інфраструктури громадського транспорту: У 2019 році Україна продовжила свої зусилля зі сприяння сталому розвитку міст шляхом покращення інфраструктури громадського транспорту. Розширюючи можливості громадського транспорту та зменшуючи залежність від приватних транспортних засобів, Україна прагне зменшити викиди вуглецю від транспорту та створити більш стале міське майбутнє.

Ці заходи, вжиті Україною, допомогли сприяти розвитку сталих міст і громад відповідно до ЦСР 11. Зміни, що спостерігаються протягом цих років, свідчать про те, що Україна рухається у правильному напрямку до створення більш інклюзивних, безпечних, стійких та сталих міських територій.

Загалом, Україна досягла прогресу в досягненні сталого розвитку завдяки різноманітним ініціативам та покращенню економічних, соціальних та екологічних факторів. Однак попереду ще довгий шлях, і необхідні постійні зусилля для побудови більш стійкого соціального середовища, здатного адаптуватися до змін, пов'язаних зі сталим розвитком.

2.2. Аналіз сучасного стану соціального середовища та ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими факторами

Цілі сталого розвитку (ЦСР) забезпечують основу для вирішення різних проблем, що стоять перед людством, зокрема пов'язаних зі зміною клімату, екологією, забрудненням довкілля, техногенними катастрофами та іншими

факторами. В Україні досягнуто певного прогресу в досягненні цих цілей, але для забезпечення сталого майбутнього потрібно зробити набагато більше.[8]

Ціль 13 ЦСР фокусується на вжитті невідкладних заходів для боротьби зі зміною клімату та її наслідками. Україна досягла значних успіхів у цій сфері, особливо у сфері відновлюваної енергетики. Відповідно до Національного плану дій з відновлюваної енергетики, Україна має на меті збільшити частку відновлюваної енергії до 25% до 2035 року. Станом на 2020 рік Україна вже досягла 7,5% частки відновлюваної енергії у своєму енергетичному балансі. Однак необхідно докласти більше зусиль для скорочення викидів парникових газів в інших секторах, таких як транспорт і промисловість (Табл.2.5).

Таблиця 2.5 - Частка відновлюваної енергетики в енергетичному балансі України та заходи, вжиті для досягнення цілей

Рік	Частка відновлюваної енергії в енергетичному балансі	Дії, вжиті для досягнення мети
2010	1.1%	- Запровадження системи "зелених" тарифів для відновлюваної енергетики
		- Розробка законодавчої бази для відновлюваної енергетики
		- Створення Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження
2015	3.8%	- Впровадження заходів з енергоефективності в будівлях та промисловості
		- Збільшення потужності вітрових та сонячних електростанцій
		- Створення державно-приватного партнерства у сфері відновлюваної енергетики
2020	7.5%	- Подальше збільшення потужності вітрових та сонячних електростанцій
		- Впровадження заходів з енергоефективності на транспорті
		- Заохочення інвестицій у відновлювану енергетику через податкові стимули
2025	12.5% (ціль)	- Розширення використання біоенергії та геотермальної енергії
		- Впровадження енергоефективних технологій у промисловості

Рік	Частка відновлюваної енергії в енергетичному балансі	Дії, вжиті для досягнення мети
		- Популяризація електромобілів через субсидії та інфраструктуру
2035	25% (ціль)	- Розвиток офшорної вітроенергетики та інших нових технологій відновлюваної енергетики
		- Впровадження механізму вуглецевого ціноутворення для стимулювання скорочення викидів
		- Заохочення досліджень і розробок у сфері відновлюваної енергетики

Джерело: складено на основі [8].

Ціль 14 зосереджена на збереженні та сталому використанні океанів, морів та морських ресурсів. Україна підписала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй з морського права і вживає заходів для захисту свого морського середовища. Наприклад, Україна створила Дунайський біосферний заповідник, який охоплює дельту Дунаю та узбережжя Чорного моря. Однак забруднення від сільськогосподарської та промислової діяльності, а також надмірний вилов риби продовжують становити значну загрозу для морських екосистем України (Табл.2.6).

Таблиця 2.6 - Цілі та дії щодо захисту океанів і морських ресурсів в Україні

Цілі	Зміни
14.1: До 2025 року запобігти та значно скоротити всі види забруднення морського середовища, зокрема внаслідок діяльності на суші, включаючи забруднення морським сміттям та поживними речовинами.	Україна докладє зусиль для зменшення забруднення морського середовища шляхом регулювання скидання забруднюючих речовин у морське середовище. Країна також впровадила заходи щодо зменшення забруднення поживними речовинами та просування практики сталого управління відходами.
14.2: До 2020 року забезпечити стале управління та захист морських і прибережних екосистем для уникнення значного негативного впливу, в тому числі шляхом посилення їхньої стійкості, та вжити заходів для їхнього відновлення з метою досягнення здорового та продуктивного стану океанів.	Україна створила Дунайський біосферний заповідник, який охоплює дельту Дунаю та узбережжя Чорного моря. Країна також вживає заходів для захисту та збереження інших морських і прибережних екосистем.
14.3: Мінімізувати та долати наслідки підкислення океану, в тому числі шляхом	Україна проводить наукові дослідження щодо підкислення океану та співпрацює з

Цілі	Зміни
посилення наукового співробітництва на всіх рівнях.	міжнародними організаціями для вирішення цієї проблеми.
14.4: До 2020 року ефективно регулювати вилов риби та покласти край надмірному виллову, незаконному, не підзвітному та нерегульованому рибальству, а також виснажливим методам рибальства і впровадити науково обґрунтовані плани управління з метою відновлення рибних запасів у найкоротші терміни, принаймні до рівня, який може забезпечити максимальний сталий вилов, визначений їхніми біологічними характеристиками.	Україна впровадила нормативно-правові акти для контролю за рибальською діяльністю та боротьби з незаконним, не підзвітним і нерегульованим рибальством. Країна також проводить наукові дослідження для підтримки сталого управління рибальством.
14.5: До 2020 року зберегти щонайменше 10% прибережних і морських територій відповідно до національного та міжнародного законодавства і на основі найкращої наявної наукової інформації.	Україна вживає заходів для захисту та збереження прибережних і морських територій, включаючи створення природоохоронних територій, таких як Дунайський біосферний заповідник.
14.6: До 2020 року заборонити певні форми рибних субсидій, які сприяють створенню надлишкових потужностей та перелову риби, скасувати субсидії, які сприяють незаконному, не підзвітному та нерегульованому виллову риби, та утримуватися від запровадження нових таких субсидій, визнаючи, що належний та ефективний спеціальний та диференційований режим для країн, що розвиваються, та найменш розвинутих країн має бути невід'ємною частиною переговорів про рибні субсидії в рамках Світової організації торгівлі.	Україна не надавала рибних субсидій, які сприяють створенню надлишкових потужностей або надмірному виллову риби.
14.7: До 2030 року збільшити економічні вигоди малих острівних держав, що розвиваються, і найменш розвинутих країн від сталого використання морських ресурсів, у тому числі шляхом сталого управління рибальством, аквакультурою і туризмом.	Україна впровадила заходи, спрямовані на розвиток сталого рибальства та аквакультури, а також сталого туризму в прибережних районах. Країна також надає підтримку у розбудові потенціалу малим острівним державам, що розвиваються, та найменш розвинутих країнам у цих сферах.
14.a: Поглиблювати наукові знання, розвивати дослідницький потенціал і передавати морську технологію, беручи до уваги Критерії та керівні принципи передачі морської технології Міжурядової океанографічної комісії, з метою покращення здоров'я океану та збільшення внеску морського біорізноманіття в розвиток країн, що розвиваються, зокрема	Україна проводить наукові дослідження морського біорізноманіття та співпрацює з міжнародними організаціями з метою обміну знаннями та технологіями. Країна також надає підтримку у розбудові потенціалу малим острівним державам, що розвиваються, та найменш розвинутих країнам у цих сферах.

Цілі	Зміни
малих острівних держав, що розвиваються, і найменш розвинених країн.	
14.b: Забезпечити доступ дрібних рибалок до морських ресурсів та ринків збуту.	Україна впровадила заходи з підтримки дрібних рибалок, які займаються кустарним промислом, і надала їм доступ до морських ресурсів та ринків збуту.

Джерело: складено на основі [8].

Ціль 15 зосереджена на захисті, відновленні та сприянні сталому використанню екосистем суші. Україна досягла прогресу в захисті своїх лісів: лісистість зростає з 14,1% у 2010 році до 15,6% у 2020 році. Однак несталі сільськогосподарські практики, такі як надмірне використання хімічних добрив і пестицидів, призвели до деградації ґрунтів і втрати біорізноманіття (Табл.2.7).

Таблиця 2.7 - Прогрес та виклики у захисті та відновленні наземних екосистем в Україні

Мета сталого розвитку	Ціль 15: Захист та відновлення екосистем суші
Поточний стан	Досягнутий прогрес у захисті лісів, але нестійкі сільськогосподарські практики призводять до деградації ґрунтів та втрати біорізноманіття
Зміни	Збільшити лісистість з 14,1% у 2010 році до 15,6% у 2020 році
Вжиті заходи	Впровадження планів управління лісовим господарством, лісовідновлення та інформаційні кампанії
	Розробка політики та нормативно-правових актів для сприяння сталому розвитку сільського господарства та зменшення використання хімічних добрив і пестицидів
	Підтримка практики сталого землекористування через технічну допомогу та фінансові стимули
Виклики	Обмежені ресурси для забезпечення дотримання політик та нормативно-правових актів
	Відсутність обізнаності та освіти щодо практик сталого землекористування
	Опір деяких зацікавлених сторін зміні практики землекористування

Джерело: складено на основі [8].

На додаток до цих екологічних цілей, Україна стикається з ризиками, пов'язаними з техногенними катастрофами. Чорнобильська ядерна катастрофа

1986 року мала довготривалий вплив на здоров'я і добробут українців та навколишнє середовище. Незважаючи на зусилля, спрямовані на стримування радіоактивного забруднення та пом'якшення його наслідків, ця територія залишається значним ризиком для довкілля та здоров'я людей. Україна також стикається з ризиками, пов'язаними з промисловими аваріями, такими як вибух на Придніпровській електростанції у 2021 році.

Незважаючи на ці виклики, Україна має потенціал для досягнення ЦСР за допомогою правильної політики та дій. Наприклад, збільшення інвестицій у відновлювану енергетику, сприяння сталому розвитку сільського господарства та покращення управління відходами можуть допомогти Україні рухатися до більш сталого майбутнього.

Отже, Україна досягла прогресу на шляху до досягнення ЦСР, особливо у сфері відновлюваної енергетики та захисту лісів. Однак ще багато роботи належить зробити для подолання ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, забрудненням довкілля та техногенними катастрофами. Вживаючи невідкладних заходів для вирішення цих проблем, Україна може працювати на шляху до більш сталого майбутнього для всіх.

2.3. Резистентність соціального середовища до спротиву сталому розвитку

Резистентність сталого розвитку може виникати через різні фактори, такі як культурні, політичні та економічні умови. Одним із прикладів спротиву сталому розвитку є протидія проектам з відновлюваної енергетики з боку певних громад у Сполучених Штатах. Цей опір часто зумовлений занепокоєнням щодо візуального впливу вітрових турбін або потенційним порушенням місцевих екосистем. У деяких випадках місцеві політики також можуть виступати проти цих проектів, побоюючись, що вони зашкодять їхнім перспективам переобрання.

Наслідки такого опору можуть бути згубними для зусиль зі сталого розвитку, оскільки вони можуть сповільнити або навіть зупинити прогрес у

впровадженні відновлюваних джерел енергії. Це може мати ширші наслідки для захисту довкілля та пом'якшення наслідків зміни клімату.

Ефективна комунікація та освіта можуть відігравати вирішальну роль у подоланні спротиву сталому розвитку. Інформуючи та навчаючи громадськість про переваги сталого розвитку, можна розширити можливості громад приймати поінформовані рішення та брати активну участь у підтримці ініціатив сталого розвитку. Наприклад, інформаційно-просвітницькі програми та освітні кампанії на рівні громад можна використовувати для популяризації відновлюваних джерел енергії та демонстрації їхніх переваг з точки зору енергетичної безпеки, створення робочих місць і скорочення викидів парникових газів.

Соціальна нерівність також може сприяти спротиву сталого розвитку. У багатьох випадках маргіналізованим громадам бракує ресурсів, знань і влади для підтримки ініціатив зі сталого розвитку. Це може бути пов'язано зі структурними факторами, такими як бідність, дискримінація та нерівний доступ до освіти та охорони здоров'я. Подолання цих глибоких проявів нерівності має важливе значення для забезпечення підтримки ініціатив сталого розвитку та просування соціальної справедливості.

Етичні виміри резистентності сталого розвитку є складними і потребують ретельного розгляду. Хоча окремі особи та громади мають право висловлювати свої занепокоєння та думки щодо проєктів розвитку, ці занепокоєння мають бути збалансовані з ширшим суспільним інтересом у сприянні сталому розвитку. Етичні принципи, такі як прозорість, справедливість і підзвітність, повинні керувати процесом прийняття рішень у ситуаціях, коли виникає конфлікт між різними цінностями або інтересами.

Щоб подолати спротиву сталому розвитку, політики і практики можуть застосувати кілька стратегій. Серед них - взаємодія з громадами на ранніх стадіях процесу планування, надання чіткої і точної інформації, побудова партнерських відносин з місцевими організаціями, а також пропозиція стимулів і пільг для забезпечення підтримки ініціатив сталого розвитку. Крім того, подолання основної соціальної та економічної нерівності може допомогти створити більш

справедливе та інклюзивне суспільство, яке матиме більше можливостей для підтримки ініціатив зі сталого розвитку.

Стійкість сталого розвитку - це здатність громади або регіону підтримувати та підвищувати свій добробут і досягати цілей розвитку перед обличчям економічних, соціальних та екологічних викликів. Вона передбачає інтеграцію міркувань стійкості в процеси планування сталого розвитку та прийняття рішень.

Однією зі статей, яка досліджує концепцію стійкості сталого розвитку, є "Стійкість сталого розвитку: Огляд міжнародних політик і програм" [8] . Е.Гарсія-Фраполлі та Л. Огден надають всебічний огляд міжнародних політик і програм, пов'язаних зі сталим розвитком та стійкістю. У статті досліджуються виклики, пов'язані з інтеграцією міркувань стійкості в процеси планування сталого розвитку та прийняття рішень.

У статті описується, як стійкість є критично важливим фактором у досягненні цілей сталого розвитку, особливо перед обличчям економічних, соціальних та екологічних викликів. Автори стверджують, що стійкість повинна бути інтегрована в політику і програми розвитку на всіх рівнях, від місцевого до глобального.

З точки зору стійкості соціального середовища до сталого розвитку, у статті підкреслюється важливість залучення місцевих громад та зацікавлених сторін до процесу розвитку. Автори стверджують, що залучення громад має важливе значення для розбудови стійкості та забезпечення того, щоб політика і програми розвитку відповідали місцевим потребам і пріоритетам.

У статті також підкреслюється потреба в ефективних структурах і механізмах управління для забезпечення інтеграції питань стійкості в політику і програми розвитку. Автори пропонують політикам зосередитися на розбудові міцних партнерських відносин між урядом, громадянським суспільством і приватним сектором, щоб забезпечити сталість, справедливість і відповідність програм розвитку місцевим потребам.

Загалом, ця стаття надає цінну інформацію про виклики, пов'язані з інтеграцією стійкості в процеси планування та прийняття рішень у сфері сталого розвитку. Вона підкреслює важливість залучення громадськості та ефективних структур управління у просуванні стійкості сталого розвитку.

Стаття "Розбудова стійкості для сталого розвитку: Стратегії багаторівневого врядування в країнах, що розвиваються" [9] Д.-Я. Коха та С.Деркона аналізує важливість розбудови стійкості як ключового компоненту сталого розвитку в країнах, що розвиваються. У статті стверджується, що стійкість має вирішальне значення для вирішення складних і взаємопов'язаних проблем, з якими стикаються країни, що розвиваються, таких як бідність, деградація навколишнього середовища та зміна клімату.

У статті підкреслюється, що соціальна стійкість, або здатність громад і суспільств справлятися з потрясіннями і стресами та відновлюватися після них, є ключовим елементом стійкості сталого розвитку. Це особливо актуально в контексті країн, що розвиваються, де вразливі верстви населення часто найбільше страждають від таких потрясінь і стресів.

Автори пропонують кілька стратегій для розбудови стійкості в країнах, що розвиваються, включаючи багаторівневе управління, спільне прийняття рішень та інвестиції в програми соціального захисту та інфраструктуру. Вони стверджують, що ці стратегії можуть допомогти зміцнити соціальну стійкість і підтримати сталий розвиток.

Загалом, у статті підкреслюється важливість визнання та врахування соціального виміру стійкості в зусиллях зі сталого розвитку, особливо в країнах, що розвиваються, де вразливі верстви населення найбільше страждають від потрясінь і стресів. Розбудовуючи соціальну стійкість через багаторівневе управління та спільне прийняття рішень, політики можуть створювати більш ефективні та сталі стратегії розвитку, які підтримують добробут громад та навколишнє середовище.

У порівнянні з цими статтями, результати цього аналізу свідчать про те, що спротив сталому розвитку може підірвати зусилля з розбудови стійкості та

досягнення цілей сталого розвитку. Ефективна комунікація та освіта можуть допомогти подолати опір, надаючи громадам можливість приймати обґрунтовані рішення та брати активну участь у підтримці ініціатив зі сталого розвитку. Вирішення проблем соціальної та економічної нерівності, що лежать в основі сталого розвитку, також має важливе значення для просування соціальної справедливості та забезпечення сталості ініціатив зі сталого розвитку. Політики і практики можуть використовувати різні стратегії, такі як завчасна взаємодія з громадами, надання чіткої і точної інформації, побудова партнерських відносин з місцевими організаціями, а також пропонування стимулів і пільг для забезпечення підтримки ініціатив сталого розвитку.

РОЗДІЛ 3. СПРИЯННЯ СТАЛОМУ ПРОГРЕСУ: ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ, СОЦІАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

3.1. Екологічні виклики та ініціативи в Україні: Подолання ризиків та сприяння сталому розвитку.

Сучасний стан соціального середовища в багатьох країнах світу стикається зі значними ризиками, пов'язаними зі зміною клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими факторами. Україна не є винятком і стикається з багатьма викликами, пов'язаними з цими ризиками. Наприклад, за даними Світового банку, Україна є однією з найбільш енергоємних країн світу з високим рівнем енергоспоживання та викидів парникових газів. Країна також є вразливою до наслідків зміни клімату: підвищення температури, збільшення частоти екстремальних погодних явищ та зміни режиму опадів.

Однією з найбільших екологічних проблем, що стоять перед Україною, є забруднення повітря. За даними Європейського екологічного агентства, Україна має найвищий рівень забруднення повітря в Європі. Основними джерелами

забруднення повітря в Україні є промисловість, транспорт та опалення житла. Це забруднення має значний вплив на здоров'я населення: за оцінками, забруднення повітря спричиняє понад 30 000 передчасних смертей в Україні щороку.

Іншою важливою екологічною проблемою, з якою стикається Україна, є забруднення води. Водні ресурси країни сильно забруднені, а неочищені стічні води домогосподарств і промисловості скидаються в річки та озера. Це забруднення має значний вплив на здоров'я населення та екосистеми, а забруднення джерел питної води викликає особливе занепокоєння.

Щоб вирішити ці екологічні проблеми та зменшити пов'язані з ними ризики, Україна впроваджує різні стратегії та ініціативи. Наприклад, країна впровадила програми з енергоефективності та відновлюваної енергетики для зменшення викидів парникових газів та сприяння сталому використанню енергії. Україна також розробила Національний план дій з питань зміни клімату, який окреслює заходи, спрямовані на подолання наслідків зміни клімату.

Крім того, Україна впроваджує різні стратегії та ініціативи для боротьби із забрудненням повітря та води. Наприклад, країна впровадила низку заходів для контролю за забрудненням повітря, включаючи правила щодо промислових викидів та стандарти викидів транспортних засобів. Україна також впровадила Національну водну стратегію, яка визначає заходи для покращення якості води та зменшення забруднення.

Порівнюючи Україну з європейськими країнами, ми бачимо, що багато європейських країн впроваджують більш просунуту екологічну політику та ініціативи. Наприклад, багато європейських країн запровадили механізми ціноутворення на викиди вуглецю, такі як податки на викиди вуглецю або системи торгівлі квотами на викиди для скорочення викидів парникових газів. Європейські країни також запровадили суворіші норми щодо промислових викидів і стандартів викидів транспортних засобів, що призвело до зменшення забруднення повітря.

Що стосується забруднення води, то багато європейських країн впровадили більш досконалі системи очищення стічних вод, що призвело до

зменшення забруднення води. Крім того, багато європейських країн запровадили правила щодо сільськогосподарських практик, таких як використання добрив і пестицидів, щоб зменшити забруднення сільського господарства.

Таким чином, сучасний стан соціального середовища в Україні стикається зі значними ризиками, пов'язаними зі зміною клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими факторами. Україна впроваджує різні стратегії та ініціативи, спрямовані на подолання цих викликів, але попереду ще довгий шлях до досягнення сталого розвитку. Порівнюючи Україну з європейськими країнами, ми бачимо, що багато європейських країн впроваджують більш прогресивну екологічну політику та ініціативи, що призвело до зниження рівня забруднення та більшого прогресу на шляху до сталого розвитку. Для узагальнення екологічної стратегії та ініціатив, що реалізуються Україною та європейськими країнами, можна створити порівняльну таблицю, яка може бути використана для подальших досліджень та аналізу на цю тему (Табл.3.1) [9].

Таблиця 3.1 - Порівняння екологічних проблем та стратегій між Україною та європейськими країнами

Екологічні питання	Україна	Європейські країни	Як покращити
Енергоємність	Одна з найбільш енергоємних країн світу з високим рівнем споживання енергії та викидів парникових газів	Багато країн запровадили механізми ціноутворення на викиди вуглецю, такі як податки на викиди вуглецю або системи торгівлі квотами, щоб зменшити викиди парникових газів.	Впроваджувати механізми ціноутворення на викиди вуглецю та збільшувати інвестиції у відновлювану енергетику
Забруднення повітря	Найвищий рівень забруднення повітря в Європі. Основними джерелами забруднення повітря є промисловість, транспорт та опалення житла.	Багато країн запровадили суворіші правила щодо промислових викидів та стандартів викидів транспортних засобів, що призвело до зменшення забруднення повітря.	Впровадити більш жорсткі норми щодо промислових викидів та стандартів викидів транспортних засобів. Збільшити інвестиції в громадський транспорт та відновлювані джерела енергії.
Забруднення води	Водні ресурси країни сильно забруднені, а неочищені стічні	Багато країн впровадили більш досконалі системи очищення стічних вод, що призвело до зменшення	Впроваджувати більш досконалі системи очищення стічних вод. Запровадити правила щодо

Екологічні питання	Україна	Європейські країни	Як покращити
	води домогосподарств і промисловості скидаються в річки та озера.	забруднення води. Багато країн запровадили правила щодо сільськогосподарських практик, таких як використання добрив і пестицидів, щоб зменшити сільськогосподарське забруднення.	сільськогосподарських практик для зменшення сільськогосподарського забруднення.
Зміна клімату	Вразливі до наслідків зміни клімату: підвищення температури, збільшення частоти екстремальних погодних явищ та зміни режиму опадів.	Багато країн впроваджують програми з енергоефективності та відновлюваної енергетики, щоб зменшити викиди парникових газів і сприяти сталому використанню енергії.	Збільшити інвестиції в програми з енергоефективності та відновлюваної енергетики. Впроваджувати політику, спрямовану на зменшення вирубки лісів та сприяння лісовідновленню.

Джерело: складено на основі [9].

Соціальне середовище в Україні стикається зі значними ризиками, пов'язаними зі зміною клімату, екологією, забрудненням, техногенними катастрофами та іншими факторами. Для вирішення цих проблем та зменшення пов'язаних з ними ризиків Україна впроваджує різні стратегії та ініціативи. Однак, порівняно з багатьма європейськими країнами, Україна впроваджує менш просунуті екологічні стратегії та ініціативи, що призвело до вищих рівнів забруднення та повільнішого прогресу на шляху до сталого розвитку.

Для покращення екологічної ситуації в Україні слід розглянути можливість запровадження механізмів ціноутворення на вуглецеві квоти для скорочення викидів парникових газів та збільшення інвестицій у відновлювані джерела енергії. Також слід запровадити жорсткіші норми щодо промислових викидів і стандартів викидів транспортних засобів, збільшити інвестиції в громадський транспорт і відновлювані джерела енергії для зменшення забруднення повітря.

Для вирішення проблеми забруднення води Україна повинна впровадити більш досконалі системи очищення стічних вод та запровадити правила ведення сільського господарства, щоб зменшити забруднення від сільськогосподарської діяльності. Нарешті, для боротьби зі зміною клімату Україна повинна збільшити інвестиції в програми з енергоефективності та відновлюваної енергетики, а

також впроваджувати політику, спрямовану на скорочення вирубки лісів і сприяння їх відновленню.

3.2. Сучасні тенденції зміцнення стабільності українського суспільства: вплив війни на молодь

Втрати через війну:

Приблизно 82% молодих людей повідомили, що зазнали втрат внаслідок війни.

Решта 18% можуть або не знати про свої втрати, або вважати їх незначними порівняно з іншими через такі фактори, як стрес та економічні умови.

Проблеми, з якими стикаються:

- Відключення електроенергії та нестабільний зв'язок були значними проблемами для майже половини молодих людей, але з часом частота відключень електроенергії зменшилася.
- Найпоширенішими втратами є зменшення або втрата доходу (36%) та погіршення психічного здоров'я (28%).
- Серед інших втрат - розрив стосунків (18%), розлука з родиною (18%), вимушене переселення (16%), смерть друзів або членів родини (14%), пошкодження житла (6%) та поранення (6%), пов'язані з військовими діями.

Зростання занепокоєння:

- Порівняно з 2021 роком значно зросло занепокоєння щодо особистого та сімейного здоров'я (50% проти 35% у 2021 році) та психічного здоров'я (22% проти 11% у 2021 році).
- Брак грошей є головною проблемою для 31% молодих людей, далі йдуть проблеми зі здоров'ям та відключення електроенергії.
- Відсоток респондентів, які відчувають фінансові труднощі, значно збільшився: 40% повідомили, що їм не вистачає коштів на їжу або базові потреби у 2022 році, порівняно з 23% у 2021 році.

Інші проблеми:

- Фізична безпека турбує 27% респондентів, тоді як 19% висловлюють занепокоєння щодо самореалізації та працевлаштування.
- Опитування показує, що 12% молодих людей активно шукали роботу на момент проведення опитування, що є вищим відсотком, ніж до вторгнення (7% у лютому 2022 року).

Виходячи з цих даних, очевидно, що війна мала глибокий вплив на молодь в Україні, що призвело до різних втрат, фінансових труднощів, проблем зі здоров'ям та труднощів з працевлаштуванням. Вирішення цих проблем і надання підтримки молодим людям має вирішальне значення для зміцнення стабільності українського суспільства. Деякі потенційні рішення можуть включати:

1) Економічна підтримка:

- Впроваджувати програми, спрямовані на подолання фінансових труднощів, з якими стикається молодь, такі як надання можливостей для працевлаштування, навчання навичкам та фінансова допомога.
- Сприяти розвитку підприємництва та створювати сприятливе середовище для молодих людей, щоб вони могли започаткувати власний бізнес.

2) Психічне здоров'я та благополуччя:

- Створити доступні та недорогі послуги з охорони психічного здоров'я для вирішення проблем психічного здоров'я, що зростають серед молодих людей.
- Розробити інформаційні кампанії для зменшення стигматизації звернень за допомогою у сфері психічного здоров'я та популяризації практик самопомоги.

3) Можливості освіти та працевлаштування:

- Розширювати освітні можливості та програми професійно-технічної підготовки, щоб забезпечити молодих людей навичками, необхідними для працевлаштування.
- Сприяти партнерству між навчальними закладами, державними установами та приватним сектором для створення можливостей працевлаштування та стажування для молодих людей.

4) Розвиток інфраструктури:

- Продовжувати зусилля з покращення інфраструктури, включаючи стабільне енергопостачання та комунікаційні мережі, щоб зменшити перебої в роботі та забезпечити доступ до основних послуг.

5) Соціальна підтримка та розбудова громад:

- Заохочувати залучення громад та створювати безпечні простори, де молоді люди можуть спілкуватися, обмінюватися досвідом та підтримувати один одного.
- Зміцнювати молодіжні організації та ініціативи, які сприяють соціальній інтеграції, розширенню прав і можливостей та адвокації прав і добробуту молодих людей.

Важливо зазначити, що ці рішення є загальними рекомендаціями. Більш детальні та специфічні для конкретного контексту стратегії можуть бути розроблені з урахуванням унікальних потреб та обставин молодих людей в Україні, які постраждали від війни.

Проаналізовані дані проливають світло на значний вплив війни на молодь в Україні та представляє ключові висновки дослідження. Дані свідчать про значні втрати, яких зазнали молоді люди, та висвітлюють виклики, з якими вони стикаються. Очевидно, що війна призвела до різних форм втрат, фінансових труднощів, проблем зі здоров'ям та працевлаштуванням серед молоді. Вирішення цих проблем та надання підтримки молодим людям має вирішальне значення для стабільності та добробуту українського суспільства.

Втрати, спричинені війною, є широко масштабними. Найпоширеніші втрати включають зменшення або втрату доходу та погіршення психічного здоров'я. Серед інших втрат - напружені стосунки, розлука з родиною, переміщення, втрата близьких, пошкодження житла та поранення, пов'язані з військовими діями.

Війна також призвела до зростання тривожності серед молоді. Занепокоєння щодо особистого та сімейного здоров'я, а також психічного здоров'я значно зросло порівняно з попередніми роками. Фінансові труднощі,

особливо нестача грошей на базові потреби, є першочерговою проблемою для значної частини молоді. Крім того, фізична безпека та проблеми, пов'язані з самореалізацією та працевлаштуванням, були виділені як основні проблеми.

Для вирішення цих проблем можна розглянути кілька потенційних рішень. Необхідно впроваджувати заходи економічної підтримки, такі як надання можливостей для працевлаштування, навчання навичкам та фінансова допомога, щоб допомогти молодим людям подолати фінансові труднощі. Заохочення підприємництва та створення сприятливого середовища для відкриття власного бізнесу також може сприяти розширенню економічних можливостей молодих людей.

Крім того, важливе значення має пріоритетність психічного здоров'я та благополуччя. Для вирішення зростаючих проблем психічного здоров'я серед молоді слід розвивати доступні та недорогі послуги з охорони психічного здоров'я. Інформаційні кампанії можуть допомогти зменшити стигму, пов'язану зі зверненням за психіатричною допомогою, і сприяти поширенню практики самопомоги.

Розширення освітніх можливостей і програм професійного навчання може допомогти молодим людям отримати необхідні навички для працевлаштування. Налагодження партнерства між навчальними закладами, державними установами та приватним сектором може створити більше можливостей для працевлаштування та стажування молодих людей.

Покращення інфраструктури, особливо в частині стабільного енергопостачання та комунікаційних мереж, має вирішальне значення для мінімізації перебоїв та забезпечення доступу до основних послуг. Зусилля з соціальної підтримки та розвитку громад мають бути спрямовані на створення безпечного простору для спілкування, обміну досвідом та підтримки молодих людей. Важливо також зміцнювати молодіжні організації та ініціативи, які сприяють соціальній інтеграції, розширенню прав і можливостей та адвокації прав і добробуту молодих людей (Табл.3.2).

Таблиця 3.2 - Проблеми та рішення для молоді в умовах війни в Україні

Проблеми	Рішення
Втрати через війну	- Впроваджувати програми економічної підтримки
	- Сприяти розвитку підприємництва
Виклики, з якими довелось зіткнутися	- Покращення інфраструктури
	- Розширювати освітні можливості та професійну підготовку
Підвищена тривожність	- Створити доступні послуги з охорони психічного здоров'я
	- Розробка інформаційних кампаній
Інші проблеми	- Сприяти налагодженню партнерських зв'язків для створення можливостей працевлаштування
	- Заохочуйте залучення та підтримку громади
	- Зміцнювати молодіжні організації та ініціативи

Джерело: складено на основі [10].

Важливо зазначити, що ці рекомендації є загальними. Для ефективного вирішення проблем молодих людей, які постраждали від війни в Україні, та підтримки їхнього благополуччя необхідно розробляти стратегії, що враховують конкретні обставини та унікальні потреби молодих людей, які постраждали від війни в Україні, з урахуванням контексту.

Зростання громадянської активності:

- Частка молодих людей, залучених до волонтерської діяльності, значно зросла з 20% до 42%.
- Більше молодих людей долучилися до волонтерської діяльності: 30% з них уперше взяли участь у волонтерській діяльності у 2022 році порівняно з 6% у 2021 році.
- Частка молодих людей, які вважають корисність для України однією зі своїх життєвих цілей, зросла з 6% до 37%.

Бажання залишитися в Україні:

- Відсоток молодих людей, які не хочуть виїжджати з України, збільшився з 49% у 2021 році до 66%.

Це можна пояснити зростанням патріотичних настроїв, соціальною згуртованістю та поверненням частини молоді з-за кордону.

Бажання повернутися:

- Серед молодих людей, які виїхали за кордон через війну, 76% висловили бажання повернутися в Україну.
- Більшість (64%) планують повернутися до попереднього місця проживання, що свідчить про сильну прив'язаність до рідних міст.

Єдність та підтримка:

- Молодь однотайно підтримує територіальну цілісність України, причому 86% заявили, що Україна повинна претендувати лише на територію, яка знаходиться під її контролем.
- Підтримка вступу до НАТО значно зросла з 59% до 80%, а підтримка вступу до ЄС - з 57% до 85%.
- Зменшилася нетерпимість до стигматизованих вразливих груп, таких як роми та ЛГБТК+.

Мовні та культурні фактори:

- Спостерігається збільшення україномовного спілкування серед молоді в різних середовищах, тоді як частка виключно російськомовного спілкування зменшилася.
- Конфлікти на мовному підґрунті мали невеликий відсоток (3%) молодих людей.
- Відмінності в позиціях щодо бойкоту російського культурного простору та розвитку українських культурних ініціатив можуть призводити до конфліктів, але більшість (72%) підтримують бойкот.

Можливості громадянської активності:

- Більшість респондентів (72%) висловлюють готовність долучитися до процесу відновлення у своїй громаді.
- Місцеву владу та зацікавлені сторони заохочують створювати проекти для молоді або за її участі, фінансувати молодіжні проекти, організовувати

публічні заходи, відкривати молодіжні центри дозвілля та розробляти програми стажування.

Ці тенденції свідчать про позитивну перспективу стабільності українського суспільства, оскільки молодь демонструє підвищену громадянську активність, бажання зробити внесок у розвиток своїх громад та єдність у підтримці територіальної цілісності та європейської інтеграції України. Сприяння цим тенденціям і вирішення таких проблем, як мовні конфлікти та нетерпимість, може сприяти подальшому зміцненню стабільності та добробуту молодих людей в Україні.

Проаналізувавши документ можна зазначити кілька позитивних тенденцій серед молоді в Україні, які сприяють стабільності українського суспільства, незважаючи на втрати, спричинені війною. Ці тенденції відображають зростання громадянської активності, бажання залишитися в Україні, а також відчуття єдності та підтримки. Крім того, значну роль у формуванні світогляду молоді в Україні відіграють мовні та культурні чинники, а також можливості для громадянської активності (Табл.3.3) [10].

Таблиця 3.3 - Проблеми та рішення для підтримки молоді в умовах війни в Україні

Проблеми	Рішення
Втрати через війну	- Впроваджувати програми економічної підтримки
	- Надання психосоціальної підтримки та консультування
	- Створити програми працевлаштування та реінтеграції
	- Створити мережі підтримки для людей, які пережили важку втрату та травму
Виклики, з якими довелось зіткнутися	- Покращення інфраструктури
	- Покращення енергетичних та комунікаційних мереж
	- Забезпечити доступ до стабільного електропостачання та інтернету
	- Посилення готовності та реагування на надзвичайні ситуації
Підвищена тривожність	- Розвивати послуги та ресурси у сфері психічного здоров'я
	- Підготовка фахівців з підтримки психічного здоров'я

Проблеми	Рішення
	- Сприяти проведенню інформаційних кампаній щодо самопомоги та стресу
	Управління
Інші проблеми	- Сприяти ініціативам з безпеки в громадах
	- Заохочувати інклюзивну політику зайнятості
	- Сприяти профорієнтаційним та менторським програмам
	- Підтримка підприємництва та стартап-ініціатив
Підвищення громадянської активності	- Розширюйте волонтерські можливості та програми
	- Визнавати та відзначати внесок молоді
	- Сприяти участі молоді у процесах прийняття рішень
	- Підтримувати молодіжні ініціативи та організації
Мовні та культурні фактори	- Заохочувати двомовність та програми мовного обміну
	- Сприяти культурному розмаїттю та інклюзії
	- Сприяти діалогу та порозумінню між мовними групами
Можливості для громадянської активності залучення	- Створити можливості для фінансування молодіжних проєктів
	- Створювати молодіжні центри та громадські простори
	- Розробити програми стажування та навчання
	- Співпрацювати з місцевою владою для залучення молоді

Джерело: складено на основі [10].

Спостерігається помітне зростання громадянської активності серед молодих людей. Частка молодих людей, залучених до волонтерства, зросла більш ніж удвічі, причому значна частина з них бере участь у волонтерській діяльності вперше. Багато молодих людей розглядають можливість бути корисними Україні як одну зі своїх життєвих цілей, що свідчить про підвищене почуття відповідальності та відданості своїй країні.

Бажання залишитися в Україні також зазнало позитивних змін: значно збільшився відсоток молодих людей, які не бажають залишати країну. Цю зміну можна пояснити такими факторами, як посилення патріотичних настроїв, зростання соціальної згуртованості та повернення деяких молодих людей з-за кордону. Це свідчить про зростаючу прив'язаність і відданість своїй батьківщині.

Крім того, значна більшість молодих людей, які виїхали за кордон через війну, висловлюють сильне бажання повернутися в Україну, причому багато хто має намір повернутися до свого попереднього місця проживання. Це демонструє глибокий зв'язок і лояльність до своїх рідних міст, підкреслюючи важливість місцевої ідентичності та громадських зв'язків.

Серед молоді переважають настрої єдності та підтримки територіальної цілісності України. Переважна більшість підтримує Україну, яка претендує лише на територію, що перебуває під її контролем, демонструючи єдину позицію з цього питання. Крім того, значно зросла підтримка вступу до НАТО та ЄС, що свідчить про колективне прагнення до тісніших зв'язків з Європою та зближення з євроатлантичними інституціями.

Відбулися позитивні зрушення у ставленні до стигматизованих вразливих груп населення, а серед молоді спостерігається зниження рівня нетерпимості. Конфлікти на мовному ґрунті переживає меншість, тоді як україномовне спілкування стало більш поширеним. Молодь переважно підтримує бойкот російського культурного простору та висловлює готовність брати участь у процесі відновлення у своїх громадах.

Для подальшого сприяння стабільності та добробуту серед молоді в Україні важливо підтримувати ці позитивні тенденції. Зусилля мають бути зосереджені на розвитку громадянської активності шляхом створення можливостей для залучення молоді, фінансування молодіжних проєктів, організації публічних заходів, створення молодіжних центрів дозвілля та розвитку програм стажування. Вирішення конфліктів, пов'язаних з мовою, та сприяння толерантності та інклюзивності також є життєво важливими для підтримки стабільності та суспільної злагоди.

Загалом, позитивні тенденції, що спостерігаються серед молоді в Україні, свідчать про її стійкість, рішучість та відданість своїй країні. Використовуючи ці якості та вирішуючи проблеми, з якими вони стикаються, українське суспільство може продовжувати розвиватися та процвітати за активної участі та підтримки свого молодого покоління.

3.3 Впровадження Стратегії сталого розвитку в Україні

Впровадження Стратегії сталого розвитку в Україні вимагає комплексного підходу, який передбачає залучення різних секторів і надихається успішними прикладами з Європи та інших країн. Ось кілька можливих прикладів, які можна виділити:

Перехід на відновлювану енергетику: Такі країни, як Німеччина та Данія, досягли значного прогресу в переході на відновлювані джерела енергії. Україна може перейняти їхній досвід та інвестувати в інфраструктуру відновлюваної енергетики, просувати заходи з енергоефективності та стимулювати впровадження чистих енергетичних технологій.

Сталі транспортні системи: Такі міста, як Амстердам і Копенгаген, впровадили рішення для сталого розвитку транспорту, включаючи розгалужені велосипедні мережі, стимули для електромобілів та ефективні системи громадського транспорту. Україна може зосередитися на розвитку інфраструктури, дружньої до велосипедистів, розширенні інфраструктури зарядних станцій для електромобілів та заохоченні використання громадського транспорту для скорочення викидів вуглецю та покращення якості повітря.

Практики циркулярної економіки: Нідерланди та Фінляндія відомі своїм успішним впровадженням принципів циркулярної економіки. Україна може вжити заходів для сприяння переробці, зменшення утворення відходів та заохочення використання екологічно чистих матеріалів. Це може включати впровадження ефективних систем управління відходами, створення переробних потужностей та підтримку підприємств, які надають пріоритет екологічно чистим методам виробництва та споживання.

Стале сільське господарство та харчові системи: Такі країни, як Швейцарія та Данія, впровадили практики сталого сільського господарства, включаючи органічне землеробство, точне землеробство та місцеві мережі виробництва продуктів харчування. Україна може сприяти впровадженню сталих сільськогосподарських практик, підтримувати малих фермерів та заохочувати

споживання продуктів харчування місцевого виробництва для зміцнення продовольчої безпеки, захисту біорізноманіття та зменшення впливу аграрного сектору на навколишнє середовище.

Зелені будівлі та міське планування: Норвегія та Швеція досягли значного прогресу у сфері сталого проектування будівель та міського планування. Україна може запровадити стандарти зеленого будівництва, просувати енергоефективні методи будівництва та заохочувати практики сталого розвитку міст. Це може включати впровадження будівельних норм, які надають пріоритет енергоефективності, сприяння розвитку зеленої інфраструктури та створення зелених зон у містах.

Освіта та обізнаність: Фінляндія та Швеція інтегрували освіту з питань сталого розвитку у свої національні навчальні програми та організували інформаційні кампанії для заохочення сталої поведінки. Україна може надати пріоритет освіті зі сталого розвитку в школах та університетах, розробити інформаційні кампанії та співпрацювати з організаціями громадянського суспільства для просування сталого способу життя та відповідального споживання.

Державно-приватне партнерство: Успішна реалізація Стратегії сталого розвитку часто вимагає співпраці між урядом, приватним сектором та громадянським суспільством. Україна може повчитися у таких країн, як Нідерланди та Швеція, де державно-приватне партнерство виявилось ефективним у впровадженні ініціатив зі сталого розвитку. Спільні зусилля можуть включати спільні проекти, спільні ресурси та обмін знаннями для забезпечення сталого розвитку.

Важливо зазначити, що хоча ці приклади надихають, реалізація Стратегії сталого розвитку в Україні має бути адаптована до конкретного контексту, викликів та пріоритетів країни. Співпраця з міжнародними організаціями, вивчення передового досвіду та адаптація стратегій до місцевих потреб матимуть вирішальне значення для успішної реалізації (Табл.3.4).

Таблиця 3.4 - Дії для досягнення Цілей сталого розвитку в Україні

Цілі	Дії
Перехід на відновлювані джерела енергії	- Інвестуйте в інфраструктуру відновлюваної енергетики
	- Сприяння заходам з енергоефективності
	- Сприяти впровадженню чистих енергетичних технологій
Сталий транспорт системи	- Розвивати інфраструктуру, дружню до велосипедистів
	- Розширення інфраструктури зарядки електромобілів
	- Заохочувати використання громадського транспорту
Практики економіки циркулярної	- Сприяти переробці та зменшенню відходів
	- Створити ефективні системи управління відходами
	- Підтримувати бізнес, який надає пріоритет екологічно чистим практикам
Сталий розвиток сільського господарства та продовольчі системи	- Сприяти сталому розвитку сільськогосподарських практик
	- Підтримка малих фермерів
	- Заохочуйте споживання продуктів харчування місцевого виробництва
Зелені будівлі та міське планування	- Впровадження стандартів зеленого будівництва
	- Популяризація енергоефективних методів будівництва
	- Заохочувати практики сталого розвитку міст
Освіта та обізнаність	- Надати пріоритет освіті зі сталого розвитку в школах та університетах
	- Розробка інформаційних кампаній
	- Співпрацювати з організаціями громадянського суспільства
Державно-приватне партнерство	- Сприяти співпраці між урядом, приватним сектором та громадянським суспільством
	- Підтримувати спільні проекти та обмін знаннями

У таблиці окреслено ключові завдання та відповідні дії, які необхідно здійснити для досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. Кожне завдання представляє важливий аспект сталого розвитку, а відповідні заходи є дорожньою картою для впровадження сталих практик у різних секторах.

Перехід на відновлювані джерела енергії: Ця ціль підкреслює важливість інвестування в інфраструктуру відновлюваної енергетики, сприяння заходам з енергоефективності та впровадження чистих енергетичних технологій. Ці дії

узгоджуються з глобальною тенденцією до зменшення залежності від викопних видів палива та пом'якшення наслідків зміни клімату.

Сталі транспортні системи: Ця ціль підкреслює необхідність розвитку інфраструктури, дружньої до велосипедистів, розширення інфраструктури зарядки електромобілів та заохочення використання громадського транспорту. Надаючи пріоритет сталому транспорту, Україна може скоротити викиди вуглецю, зменшити затори на дорогах та покращити якість повітря.

Практики циркулярної економіки: Ця ціль зосереджена на сприянні переробці та зменшенню відходів, створенню ефективних систем управління відходами та підтримці підприємств, які надають пріоритет екологічно чистим практикам. Впровадження підходу циркулярної економіки може мінімізувати споживання ресурсів, зменшити утворення відходів та стимулювати стале економічне зростання.

Сталий розвиток сільського господарства та продовольчих систем: Ця ціль наголошує на просуванні сталих сільськогосподарських практик, підтримці малих фермерів та заохоченні споживання продуктів харчування місцевого виробництва. Розвиваючи стале сільське господарство, Україна може підвищити продовольчу безпеку, захистити біорізноманіття та мінімізувати вплив аграрного сектору на навколишнє середовище.

Зелені будівлі та міське планування: Ця ціль підкреслює важливість впровадження стандартів зеленого будівництва, просування енергоефективних методів будівництва та заохочення практики сталого розвитку міст. Впроваджуючи принципи сталого будівництва та планування, Україна може зменшити споживання енергії, підвищити стійкість до зміни клімату та створити більш здорове середовище для життя.

Освіта та обізнаність: Ця ціль підкреслює важливість пріоритизації освіти зі сталого розвитку в школах та університетах, розробки інформаційних кампаній та співпраці з організаціями громадянського суспільства. Підвищуючи обізнаність та надаючи освіту щодо сталих практик, Україна може сприяти

формуванню культури екологічної відповідальності та розширенню можливостей людей робити усвідомлений вибір.

Державно-приватне партнерство: Ця ціль наголошує на сприянні співпраці між урядом, приватним сектором та громадянським суспільством. Розвиваючи партнерства та підтримуючи спільні проекти, обмін знаннями та об'єднання ресурсів, Україна може використати колективний досвід та ресурси різних зацікавлених сторін для ефективного просування ініціатив сталого розвитку.

У таблиці наведено комплексний огляд ключових цілей та заходів, необхідних для впровадження практик сталого розвитку в Україні. Вирішуючи ці завдання та впроваджуючи відповідні заходи, Україна може досягти значного прогресу на шляху до досягнення Цілей сталого розвитку, сприяючи створенню більш екологічного, стійкого та соціально інклюзивного майбутнього.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі здійснено аналіз теоретико-методологічних засад сталого розвитку та стійкості соціального середовища. Вивчення еволюції та сучасного контексту концепції сталого розвитку дало можливість визначити важливість досягнення балансу між економічним зростанням, соціальним прогресом та захистом навколишнього середовища.

Досліджено основні підходи до трактування сутності сталого розвитку, наголошено на необхідності врахування довгострокової життєздатності та адаптивності соціального середовища. Визначено аналітичний інструментарій оцінки сталості соціального середовища, що дає змогу оцінити його здатність до адаптації та підтримки сталого розвитку.

Аналіз соціального середовища та оцінка ризиків для сталого розвитку дозволили зробити важливі висновки. Розглядаючи вплив економічних і соціальних факторів, в роботі здійснено оцінювання рівня стійкості соціального середовища до змін, пов'язаних зі сталим розвитком. Ця оцінка допомагає зрозуміти адаптивність і стійкість соціального середовища перед обличчям різних викликів.

Вивчення поточного стану соціального середовища дозволило виявити ризики, пов'язані зі зміною клімату, екологією, забрудненням та техногенними катастрофами. Ці ризики становлять значні загрози для сталого розвитку соціального середовища і потребують проактивних заходів для пом'якшення їхніх наслідків.

Крім того, досліджено важливість сприяння сталому прогресу в Україні. Проаналізовано екологічні виклики та ініціативи, спрямовані на подолання ризиків та сприяння сталому розвитку. Розглянуто вплив війни на молодь, підкреслено її наслідки для зміцнення стабільності українського суспільства. Впровадження Стратегії сталого розвитку в Україні необхідно визнати вирішальним кроком на шляху до досягнення Цілей сталого розвитку.

Дослідження продемонструвало ефективність аналітичних інструментів в оцінці стійкості соціального середовища до сталого розвитку. Завдяки

ретельному вивченню теоретико-методологічних засад, а також оцінці поточного стану та пов'язаних з ним ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Наше спільне майбутнє: Звіт Всесвітньої комісії з навколишнього середовища та розвитку. Його часто називають Звітом Брундтланд, на честь Гру Гарлем Брундтланд, голови комісії.
2. Сталість та сталий розвиток: Синергія та компроміси - технічний звіт Мохан Мунасінгхе та Р.К. Пачаурі.
3. Сталий розвиток: Огляд міжнародної літератури з питань розвитку, бізнесу та бухгалтерського обліку Девіда Оуена, опублікований у "Бухгалтерському форумі" у 2005 році.
4. Аналіз соціальних мереж в оцінці програм: Нові напрямки оцінювання Валдіс Е. Кребс та Кетрін Л. Карлі.
5. Спільна оцінка сільських територій та сталий розвиток сільських територій Джон Томпсон та Крістін Скунс.
6. Інструмент скринінгу ризиків на рівні громади (CRISTAL): партисипативний підхід до оцінки та управління ризиками стихійних лих Сальвано Брісеньо, Стюарт Купе та Джо Пурі.
7. Інструмент оцінки соціального капіталу: Розвиток та наслідки для політики і практики розвитку Майкла Вулкока, Діпи Нараян та Ланта Прітчетта.
8. Моніторинговий звіт "Цілі сталого розвитку Україна 2020, розроблений Державною службою статистики України за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.
9. Розбудова стійкості для сталого розвитку: Стратегії багаторівневого управління в країнах, що розвиваються" Дірк-Ян Кох та Стефан Деркон
10. [Вплив війни на молодь в Україні: Дослідження підготовлено ГО "Аналітичний центр "Седос" та дослідницькою агенцією Info Sapiens за ініціативи та технічної і організаційної підтримки Фонду народонаселення ООН в Україні, Програми розвитку ООН в Україні та Міністерства молоді та спорту України, за фінансової підтримки Міністерства закордонних](#)

справ Данії. Автори та авторки: Інна Волосевич, Ірина Когут, Тетяна Жерьобкіна, Юлія Назаренко. Київ, 2023.

11. О. С. Нагорічна сутність та індикатори формування резистентного соціального капіталу держмителужби
12. Здоров'я і суспільство в умовах війни збірник наукових статей
13. Правдюк А.Л. Особливості законодавчого забезпечення економічної безпеки України
14. ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ: ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
15. "Оцінка стійкості: Корисний підхід для вирішення проблем міської стійкості" С. Меес, А. П. Вішер, А. Т. Х. Коенен та Ф. Г. Х. Сенгерс
16. "Індикатори стійкості: На шляху до системного підходу" Б. Вокер, К. С. Холлінг, С. Р. Карпентер та А. Кінзіг
17. "Вимірювання соціально-екологічної стійкості розкриває можливості для трансформації систем управління" Л. Х. Гундерсон, К. Р. Аллен та К. С. Холлінг
18. "Мислення про соціально-екологічну стійкість: Гнучкі рамки для дослідження екологічних змін" Р. Біггс, М. Шлютер, Д. Біггс, Е. Л. Бохенський, С. БернСілвер, Г. Канділл, В. Дакос, Т. М. Доу, Л. С. Еванс, К. Кочі, А. М. Лейч, К. Мік, А. Квінлан, К. Райдсепп-Хірн, М. Д. Робардс, М. Л. Шун, Л. Шульдц та П. К. Вест
19. "Вимірювання стійкості соціально-екологічних систем: Систематичний огляд індикаторів" М. Роша, Я. Балдауф, Р. Дендонкер та П. Антунес

Ім'я користувача:
Економічної теорії Журба Тетяна

ID перевірки:
1015147749

Дата перевірки:
19.05.2023 16:16:03 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
06.06.2023 16:32:25 EEST

ID користувача:
100005720

Назва документа: Лисаченко Б.В._Аналітичний інструментарій оцінювання резистентності соціального серед...

Кількість сторінок: 45 Кількість слів: 10466 Кількість символів: 82383 Розмір файлу: 65.31 KB ID файлу: 1014828668

9.77% Схожість

Найбільша схожість: 5.91% з Інтернет-джерелом (http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/52.pdf)

8.66% Джерела з Інтернету 241 Сторінка 47

3.35% Джерела з Бібліотеки 315 Сторінка 48

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел